

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ» АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА.....	22
---	----

СЕКЦІЯ 1. ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> СПІВВІДНОШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ІЗ СУМІЖНИМИ КАТЕГОРІЯМИ.....	24
<i>Тодошак Олег Володимирович</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ ЗА ЯКІСТЬ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ НУ «ОЮА»).....	26
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКОЕМІ АСПЕКТИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....	29
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ПРАВОВА ПРИРОДА АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	32
<i>Голоядова Тетяна Олексіївна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОСКАРЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	34
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ ПОВЕДІНКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	36
<i>Закаленко Олена Василівна</i> ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЕФЕКТИВНОГО СУДОВОГО ЗАХИСТУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> МОРАЛЬНІ ЗАОХОЧЕННЯ ЯК МЕТОД СТИМУЛЮВАННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	41
<i>Маслова Яна Іванівна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОМПЕТЕНЦІЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	44
<i>Негара Родіон Віталійович</i> ПОСАДОВІ ОСОБИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В АНТИКОРУПЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	46
<i>Неугодніков Андрій Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	48
<i>Осадчий Анатолій Юрійович</i> ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ НОРМ, ЯКІ ВСТАНОВЛЮЮТЬ АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ, В СИСТЕМІ ПРАВА	50
<i>Панфілов Олег Євгенович</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-КОМПАНІЙ.....	52
<i>Сандул Яна Миколаївна</i> НАЧАСНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	55
<i>Сідор Михайло Іванович</i> БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ	56
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	59
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> ПРОБЛЕМИ ВІДНЕСЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДО СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	61
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО СУТНОСТІ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	63
<i>Манчул Марія-Діана Дмитрівна</i> НАУКОВІ ПОГЛЯДИ НА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ...	66
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ДО ПИТАННЯ СУТНІСНО-ПОНЯТІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ.....	68
НЕОДНОРІДНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ ОЦІНЮВАЧІВ ТА ЕКСПЕРТІВ	70
<i>Новак Анастасія Олександрівна</i> ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СПОРУ	73
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ПРОБЛЕМА ОКРЕСЛЕННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ....	75
<i>Пономаренко Віталій Віталійович</i> НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК РОЗПОРЯДНИК БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ	78

Сили України. Це Сили спеціальних операцій, Сили територіальної оборони, Сили логістики, Сили підтримки, Медичні сили, Десантно-штурмові війська, Війська зв'язку та кібербезпеки. Офіційного закріплення окремі роди сил Збройних Сил України набули з прийняттям ЗУ «Про основи національного супротиву» [4].

Крім того, на виконання Указу Президента України Кабінетом Міністрів України із залученням Генерального штабу Збройних Сил України розпочаті заходи та здійсненні вагомі кроки щодо утворення Сил безпілотних систем як окремого роду сил у структурі Збройних Сил України [4]. Враховуючи нагальність питання нарощування спроможностей Збройних Сил України найближчим часом відповідні пропозиції будуть розглянуті Радою національної безпеки і оборони України.

Здійснення заходів реформування Збройних Сил України до вимог реалій, у яких опинилась держава не можливе без удосконалення їх адміністративно-правового статусу. Забезпечення належного рівня ефективності публічного адміністрування у сфері національної безпеки є маркером потенціалу держави.

Публічне адміністрування у ЗСУ є цілеспрямованою діяльністю суб'єктів забезпечення національної безпеки і можна впевнено стверджувати сьогодні має не тільки стратегічне, а навіть доленосне значення для майбутнього нашої держави.

Список використаних джерел

1. Ларін С. Теоретичні аспекти дослідження категорії «національна цінність» як складової системи забезпечення національної безпеки. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. Вип. 4. С. 26–30.

2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (ред. від 01.01.2020 р. № 27-ІХ). URL: www.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-bp#Text (дата звернення 20.03.2024).

3. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.91 р. № 1934-ІІІ (ред. від 23.03.2023 р. № 2952-ІХ). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12/ed20230323#Text> (дата звернення 20.03.2024).

4. Про нарощування спроможностей сил оборони : указ Президента України від 06.02.2024 р. № 51/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/2024#Text> (дата звернення 20.03.2024).

5. Про основи національного спротиву : Закон України від 16.07.2021 р. № 1702ІХ (ред. від 23.03.2023 р. № 3022-ІХ). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення 20.03.2024).

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, Збройні Сили України, Міністерство оборони України, інформація, оборона, національна безпека.

Keywords: administrative and legal status, Armed Forces of Ukraine, Ministry of Defense of Ukraine, information, defense, national security.

Сідор Михайло Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент*

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Одним із головних факторів, що впливає на ефективність та дієвість економічної політики держави, є раціональна та збалансована бюджетна система, яка забезпечує розподіл значних фінансових ресурсів. Від напрямів їх спрямування і способів використання певним чином

залежить економічний розвиток країни. Без структурованої та ефективної бюджетної системи держава не має змоги реалізовувати свою економічну політику. Таким чином, бюджетна система будь-якої країни має суттєве значення, відіграє важливу роль в економіці. Бюджетна система – один із ключових знарядь регулювання соціальної, інвестиційної, виробничої, регіональної, зовнішньоекономічної та інших сфер діяльності держави [1, с. 59].

Починаючи з проголошення незалежності та протягом наступних років бюджетна система України піддавалась певним трансформаціям та постійному реформуванню. Це обумовлено становленням незалежної держави, формуванням державного апарату та подальшої його трансформації, становлення фінансової системи в цілому та окремих її елементів. У подальшому на порушення стабільності бюджетної системи впливали неефективність бюджетних видатків, постійний бюджетний дефіцит, щорічний великий державний борг та неефективна система міжбюджетних відносин.

Неодмінною умовою подальшого розвитку окремих регіонів, а особливо під час та після закінчення війни, є продовження реалізації реформ пов'язаних із впровадженням децентралізації з метою надання місцевим органам влади автономії та стимулювання пошуку додаткових джерел фінансування, зокрема іноземних інвестицій, кредитів і грантів на окремі проекти.

В умовах воєнного стану змінилися роль та значення місцевих бюджетів. За рахунок коштів місцевих бюджетів реалізуються завдання, які у звичайних умовах забезпечуються за рахунок державного бюджету. Зміни відбулися як щодо доходів, так і видатків місцевих бюджетів. Пріоритетним напрямом має бути наповнення місцевих бюджетів за рахунок ефективності дій місцевої влади при реалізації додаткових повноважень, яких вони отримали внаслідок проведення реформи децентралізації.

Питання перерозподілу повноважень та фінансових ресурсів між центральною владою та владою на місцях є одним з найактуальніших напрямів для вирішення в умовах підвищення ефективності функціонування бюджетної системи України. На сьогоднішній день місцева влада найчастіше здійснює реалізацію державної політики, а не займається розвитком власного регіону.

Світова практика свідчить, що саме за рахунок зростання рівня економічного розвитку регіонального рівня можливо підвищити ефективність бюджетної системи в цілому. Місцеві органи влади повинні повністю відповідати за рівень соціально-економічного розвитку відповідної територіальної громади та її території. Кому, як не місцевим органам є відомими фінансові проблеми відповідного регіону, що дає їм можливість спрямовувати бюджетні кошти на ті питання, де є більша потреба та актуальність.

Формування та становлення могутньої, розвиненої держави не можливе без розвитку та підвищення потенціалу регіонів та місцевого самоврядування. Для цього в державі має здійснюватися політика розвитку самостійності та самодостатності місцевого самоврядування та територіальних громад. Це дасть змогу вирішити проблеми, пов'язані з хронічним невисначенням фінансових ресурсів на місцях як для власних потреб, так і для реалізації делегованих повноважень. Одним з найдієвіших інструментів забезпечення розвитку місцевого рівня є бюджетна децентралізація.

Децентралізація управління публічними фінансами в економічно розвинених країнах є одним із чинників високої ефективності бюджетної системи. Одним із найважливіших напрямів цього процесу є бюджетна децентралізація, а саме збільшення фінансових можливостей регіонів за рахунок передачі їм потужних фінансових джерел, яких раніше було закріплено як доходи державного бюджету. Децентралізація бюджетної системи України забезпечить фінансову стійкість місцевого самоврядування шляхом передання частини доходів державного бюджету місцевим.

Бюджетна децентралізація у вузькому тлумаченні, на думку Т. Кваші, це наявність певних функцій і повноважень на місцевому рівні, автономія муніципальних органів влади у прийнятті самостійних рішень у податково-бюджетній сфері. Автор пропонує також трактування

бюджетної децентралізації як сукупності відносин, як динамічної та балансуєчої системи, як процесу, що має певні напрямки реалізації та розвитку [2, с. 117].

Під час реалізації бюджетної децентралізації у першу чергу необхідно чітко розмежувати повноваження та відповідальність між органами різних рівнів, забезпечити збільшення обсягів власних доходів бюджетів місцевого самоврядування та надати автономію місцевим органам щодо здійснення видатків. Це сприятиме розкриттю економічного потенціалу відповідної території, залученню інвестицій та реалізації економічно привабливих проектів.

Зважаючи на те, що специфіка розвитку регіонів є неоднорідною, доцільність впровадження бюджетної децентралізації обумовлюється підвищенням ефективності функціонування бюджетної системи держави через організацію та надання суспільних послуг таким чином, щоб вони максимально відповідали вподобанням населення [3, с. 41]. Позитивним результатом бюджетної децентралізації є збільшення ефективності надання суспільних послуг. На органи місцевого самоврядування фактично покладається обов'язок щодо підвищення благополуччя населення за рахунок задоволення їх індивідуальних потреб. При цьому суспільні послуги мають надаватися якісно, з максимальним врахуванням інтересів членів територіальної громади, а витрати на їх надання мають мати мінімальний характер.

Першими кроками реалізації бюджетної децентралізації було внесення змін до бюджетного законодавства в 2014 та 2015 рр., а саме до Бюджетного та Податкового кодексів України. Зміни бюджетного законодавства у першу чергу стосувалися нової концепції міжбюджетних трансфертів. Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. № 79-VIII запроваджено нову систему міжбюджетних трансфертів, а саме до них віднесено: базову та реверсну дотації, субвенції, додаткові дотації [4]. А постановою Кабінету Міністрів України від 23.01.2015 р. № 12 передбачався новий Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів, де визначено механізм перерахування міжбюджетних трансфертів із державного бюджету до місцевих бюджетів (базова дотація, субвенції, стабілізаційна і додаткові дотації), реверсної дотації та міжбюджетних трансфертів між місцевими бюджетами [5].

Результатами реалізації бюджетної децентралізації є також: розширення прав місцевих органів влади, надання повної бюджетної самостійності; спрощення механізму надання гарантій на місцевому рівні та здійснення запозичень на зовнішньому ринку, тобто у міжнародних організацій, шляхом запровадження принципу «мовчазної згоди», якщо не було отримано висновку протягом місяця від Міністерства фінансів України; надання права на здійснення місцевих зовнішніх запозичень усім міським радам міст обласного значення; надання права самостійного вибору установи, що обслуговує рахунки місцевого бюджету, тобто казначейство або банк; розширення джерел наповнення місцевих бюджетів.

Таким чином, бюджетна децентралізація передбачає розподіл повноважень між рівнями влади, економічної та фінансової автономії, пошук та реалізацію нових джерел доходів.

Для більш ефективного впровадження бюджетної децентралізації необхідно й надалі удосконалювати систему місцевих податків та зборів з метою підвищення їх ефективності, спонукання та стимулювання органів місцевого самоврядування до економічного розвитку своїх громад та перетворення територій на фінансово самостійні та економічно привабливі.

Список використаних джерел

1. Скиба Г. І., Очкас М. П. Бюджетна система України: проблемні питання та тенденції розвитку в умовах воєнного стану. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*. 2023. Вип. 5 (72). С. 57–62.
2. Кваша Т. К. Теоретичні та практичні аспекти фіскальної децентралізації: емпіричний аналіз. *Економічний простір*. 2014. № 189. С. 115–127.
3. Наконечна Г., Матвійчук Н. Бюджетна децентралізація в Україні: сутність та основні переваги реалізації реформи. *Історико-правовий часопис*. 2019. № 1 (13). С. 39–44.

4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин : Закон України від 28.12.2014 р. № 79-VIII (ред. від 01.01.2017 р. № 1789-VIII) URL: www.rada.gov.ua/laws/show/79-19#n2 (дата звернення 30.03.2024).

5. Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів : постанова Кабінету Міністрів України від 23.01.2015 р. № 12 (ред. від 23.01.2015 р. № 12-2015-п). URL: www.rada.gov.ua/laws/show/12-2015-п#Text (дата звернення 30.03.2024).

Ключові слова: бюджет, бюджетна система, воєнний стан, реформа децентралізації, органи місцевого самоврядування, розподіл повноважень.

Keywords: budget, budget system, martial law, decentralization reform, local government, distribution of powers.

Слободянюк Марина Анатоліївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри адміністративного і фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Реорієнтація роботи поліції на людину стала основою її розвитку, що призвело до набуття відповідних повноважень і наблизило національну поліційну модель до стандартів європейської демократії. Одночасно, надання поліцією послуг має свою особливість в спеціальному правовому статусі цього органу. У період дії воєнного стану важливим стає розгляд повноважень, які надані поліції в рамках законодавства. З урахуванням актуальних потреб та законодавчих можливостей, важливість аналізу з позицій доктрини щодо надання громадських послуг поліцією є беззаперечною.

Національна поліція України виступає головним органом виконавчої влади, мета якого полягає у служінні суспільству через гарантування прав та свобод людини, протидію злочинності, забезпечення громадської безпеки та збереження порядку [1]. Органи поліції мають повноваження надавати публічні послуги з метою досягнення своїх функціональних цілей. Це відповідає уявленню про «служіння суспільству органами Національної поліції», яке означає здійснення діяльності, спрямованої на захист прав і свобод людини, боротьбу зі злочинністю, збереження громадського порядку та безпеки, приділяючи пріоритетну увагу саме інтересам людини, а не держави. Іншими словами, поліція виконує функцію захисту народу, а не державу від народу [2].

На сьогоднішній день можна констатувати, що функціонування Національної поліції, включаючи її правоохоронну та правозахисну складові, розглядається як надання послуг.

Розумно припускати, що поліція здійснює комплексне обслуговування через надання різноманітних публічних послуг, серед яких можна виділити такі категорії як правоохоронні, адміністративні, інформаційні, соціальні та інші. Передумовою для розрізнення різноманітних публічних послуг, що надаються поліцією, є втілення ідеї соціального партнерства у законодавстві. Згідно з цією ідеєю, поліція організована відповідно до принципу децентралізації структури та активно співпрацює з громадянами. Цей підхід відображений у відповідних міжнародних документах, таких як: Кодекс поведінки посадових осіб із підтримання правопорядку [3] чи Європейський кодекс поліцейської етики [4]. На підставі зазначених міжнародно-правових документів можна визначити основні завдання поліції, які включають: забезпечення громадського спокою та збереження законності та порядку в суспільстві; захист і забезпечення основних прав і свобод людини; запобігання та виявлення злочинності та її подолання; надання допомоги та послуг населенню.